

KØBENHAVNS MUSEUM, 2018

Bispebjerg Hospital, Akuthuset

KBM4240

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr.: 17/01787

Bispebjerg Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt (tidl.),

Sted- og Sb-nummer: 020306-705

Klaus Sidenius Hvid

KØBENHAVNS MUSEUM
MUSEUM OF COPENHAGEN

Københavns Museum
Vesterbrogade 59
1620 København V
Telefon: +45 33 21 07 72
E-mail: museum@kff.kk.dk

Københavns Museums hjemmeside: www.copenhagen.dk

© Københavns Museum 2018

Forsideillustration: Søgegrøft ved Akuthuset (foto: KBM)

Indholdsfortegnelse

1	Abstract	4
2	Undersøgelsens forhistorie	5
3	Administrative data	6
4	Udgravningsdata	7
5	Udgravningsmetode	7
6	Topografi, terræn og undergrund	8
7	Resultater	9
8	Fremtidigt arbejde	9
9	Fotoliste	10

1 Abstract

I forbindelse med byggemodning blev der foretaget en arkæologisk forundersøgelse forud for anlæggelse af nyt akuthus på Bispebjerg Hospital. Området ligger på et plateau på et skrånende terræn ned mod Lersøen, et tidligere vådområde, hvor der tidligere er gjort fund fra stenalderen. Søgegrøfterne afslørede, at området var stærkt forstyrret af tidligere anlægsarbejder, planeringer samt opfyld med byggeaffald. Stort set al oprindelig undergrund var borte, og ingen kulturhistoriske spor kunne erkendes.

Figur 1. Kort over området ved Bispebjerg Hospital. Undersøgelsesområdet er markeret med rødt.

2 Undersøgelsens forhistorie

Forud for byggemodning af areal på Bispebjerg Hospital foretog Københavns Museum d. 18.5.2017 en arkæologisk forundersøgelse for at afklare den mulige tilstedeværelse og udbredelsen af strukturer og kulturlag af arkæologisk interesse.

Den topografiske placering højt i landskabet gør lokaliteten interessant i et arkæologisk lys. Tilstedeværelsen af forhistoriske anlæg og fund omkring Bispebjerg Bakke viser, at plateauer på skråningen ned mod den tidligere Lersø har været udnyttet i forhistorisk tid – hovedsageligt i stenalderen.

I 2003 fandtes i forbindelse med en prøveudgravning sydøst for den aktuelle lokalitet bosættelsesspor fra yngre stenalder (sb.nr. 020306-55). Ligeledes er der tidligere på hospitalets område mellem Nielsine Nielsens Vej og Charlotte Muncks Vej udgravet et mindre antal gruber med fund fra neolitikum af dels keramik dels flint i form af afslag (sb.nr. 020306-584). Dette, kombineret med områdets ubebyggede karakter op gennem tid, gør området interessant fra et arkæologisk synspunkt. På denne baggrund blev det besluttet at lave en forundersøgelse forud for det aktuelle arbejde for at afdække eventuelle spor af bebyggelse eller anden aktivitet fra forhistorisk tid. Arkivalisk kontrol blev foretaget i Københavns Museums arkiver og i Slots- og Kulturstyrelsens database (www.kulturarv.dk 2017). De relevante registreringer fremgår af Tabel 1.

Sb-nr.	Lokalitet	År	Beskrivelse
020306-3	Galgehøj	1899 (1880)	Berejsning i 1899 der melder om undersøgelse af bundgrav i gravhøj foretaget i 1880. Hellekistegrav fra neolitikum med skelet samt gravgaver i form af to flintdolke og et lerkar. Løst i højfylden blandt andet fund af bronzealders genstande (givetvis gravgaver fra nu forstyrret grav).
020306-36	Bispebjerg Kirkegård	1947	Fund af neolitisk depotfund bestående af tre økser.
020306-46	Øst for Lersøen	1951	Sleben tyndnakket flintøkse fundet i tørvelag.
020306-54	Lersø Parkvej / Allé	1955	Fund af to senneolitiske spydspidser.
020306-55	Lersøen	1955, 2003	I 1955 fundsted for flintredskaber fra neolitikum. I 2003 forundersøgelse på grunden, der afslørede i alt 17 gruber på et 3 hektar stort område. Deri flintaffald, groft magret keramik og trækul, muligvis neolitisk.
020306-584	Bispebjerg Hospital	2014	Gruber fra neolitikum
020306-715	Utterslev Mose	2017	Registrering af privatsamling med flintredskaber fra TRB og SN. Muligt votivfund.

Tabel 1. Tidligere arkæologiske observationer i området.

3 Administrative data

20.2.2017 Museet modtager tegningsmateriale vedrørende kommende byggemodning på hospitalets grund. Bygherre ønsker en arkæologisk forundersøgelse på området.

23.2.2017 Der fremsendes budget og argumentation til Slots- og Kulturstyrelsen for forundersøgelse på det berørte areal.

16.3.2017 Museet modtager Slots- og Kulturstyrelsens godkendelse af budgettet.

24.4.2017 Museet modtager bygherres godkendelse af budgettet.

Beretningen og al kommunikation med bygherre, Slots- og Kulturstyrelsen og andre interessenter forbundet med undersøgelsen er at finde i museets sagsregistreringsdatabase og sagsakter m.v. er desuden lagt i eDoc. Originaldokumentation og genstandsmateriale opbevares hos Københavns Museum under journalnummer "KBM 4240 Bispebjerg Hospital, Akuthuset" og internt sagsnummer 3606. En elektronisk kopi af beretningen sendes til bygherre og til Slots- og Kulturstyrelsen. Beretningen vil desuden blive gjort offentligt tilgængelig på museets hjemmeside www.copenhagen.dk.

Undersøgelserne er bekostet af bygherre jf. Museumslovens § 26 stk. 2, 1. pkt. om arkæologiske undersøgelser i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder. Bygherre er Region Hovedstaden, Bispebjerg Projektet, Bispebjerg Bakke 23, indgang 20C, 2400 Kbh. NV.

Byggeriet af Akuthuset er et delprojekt under Nyt Hospital, som opføres på det eksisterende Bispebjerg Hospital. Akuthusets samlede areal er på ca. 75.000 m² mens selve byggefeltet er anslået til ca. 35.000 m².

4 Udgravningsdata

Prøvegravningen blev foretaget fra d. 18.-19. maj 2017. Udgravningsansvarlig var Niels Henrik Andreassen og daglig leder Klaus S. Hvid, begge arkæologer fra Københavns Museum. Maskinkraft blev leveret af entreprenørfirmaet Stensbakkegaard A/S.

KBM-nr. og internt journalnr.	KBM4240, int.sagsnr.3606
Slots- og Kulturstyrelsen journalnr.	17/01787
Amt	København (tidl.)
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Sogn	Bispebjerg
Periode for feltarbejde	18.-19.5.2017
Arkæologer	Klaus S. Hvid
Areal (m2) samt % af område	xxxx m ² (xxx %)
Volume (m3) samt & af område	2xxxx m ³ (xxx %)
Koordinatsystem	DKTM 3
Højdesystem	DVR 90
X-koordinater	xxxxxxxx-xxxxxxxx
Y-koordinater	xxxxxxxx-xxxxxxxx
Meter over havet	22 m
Bygherre	Nyt Hospital, Region Hovedstaden
Hovedentreprenør	Stensbakkegaard A/S

Tabel 2. Administrative data og udgravningsdata.

5 Udgravningsmetode

Ved prøvegravningen blev der med 2,5 tons gravemaskine påmonteret en 1,6 m. planérskovl, trukket et mindre antal søgegrøfter hen over en del af sagsarealet. I alt blev der trukket tre søgegrøfter i retning sydvest – nordøst, med en længde på ca. 50 til 60 m. Den indbyrdes afstand mellem grøfterne er på ca. 15 meter.

Grundet vand på en del af det vestlige areal kunne der ikke trækkes søgegrøfter her, og på den forhøjede terrasseagtige del mod øst nøjedes vi med at grave tre mindre sonderingshuller. Dette blev gjort da vi antog at dette område udelukkende bestod af opfyld, hvilket blev bekræftet. Samtidig var der så store forekomster af sten, beton og jern at der var risiko for at ødelægge gravemaskinen.

Et lokalt målesystem blev oprettet, hvorefter søgegrøfterne blev indtegnet på A3-folie.

6 Topografi, terræn og undergrund

Det berørte område for den arkæologiske forundersøgelse er beliggende på den vestlige del af matrikel nr. 244, Utterslev, langs Tuborgvej (Fig. 1).

Det prøvegravede sagsareal ligger højt i landskabet, omgivet af en del større og mindre fossile vådområder. I dag fremstår arealet græsbevokset og ubebygget, men en stor del af det har for ganske nyligt været bebygget (Fig 2).

Undergrunden består af stiv, lys rødbun ler, og mod nord i arealet findes rester af mindre våbundsaflejringer. Undergrunden er dog kraftigt omrodet og reguleret – i visse tilfælde fandtes intet muldlag herpå.

Figur 2. Sagsarealet set fra SV – bemærk den terrasseagtige forhøjning til højre, der var opbygget af byggeaffald.

7 Resultater

Hele det forundersøgte areal er kraftigt forstyrret i form af terrænregulering og påførte materialer. Undergrunden var så kraftigt omrodet at det til tider var umuligt at se, om der overhovedet var tale om undergrund. Hele den vestlige del af sagsarealet var dækket af byggeaffald i form af beton, tegl, jern og andet. Således traf vi kun i ganske få tilfælde på urørt råjord i søgegrøfterne.

Eventuelle vigtige kulturhistoriske spor, der måtte have været i området er således fuldstændig forsvundne (Fig. 3).

Fig. 3 Søgegrøft som viser at al oprindelig muld er afrømmet og at undergrunden er stærkt omrodet.

Hele den østlige del af arealet, der fremstod som en slags terrasse, var opbygget af store mængder byggematerialer. Det var her, at det blev opgivet at grave egentlige søgegrøfter for at skåne gravemaskinen. Et sted hvor der blev gravet et sonderingshul påtraf vi dog naturlig undergrund i 1,6 meters dybde.

Der blev kun gjort et enkelt fund i form af et flintafslag, der må betragtes som løsfund, da det dukkede op i de påførte byggeaffaldslag. Afslaget blev ikke indsamlet.

8 Fremtidigt arbejde

Første del af prøvegravningsetapen er hermed afsluttet uden at der er gjort fund af kulturhistorisk interesse, men da der fortsat byggemodnes på arealet, er der endnu mulighed for at gøre fund af arkæologisk interesse.

9 Fotoliste

Nr.	Motiv	Set mod	Dato
006	Nordvestlige del af sagsareal	N	18-5-2017
007	Oversigt af sagsareal fra forhøjet "kunstig" terrasse	N	18-5-2017
008	Oversigt af sagsareal fra forhøjet "kunstig" terrasse	N	18-5-2017
009	Oversigt over del af sagsareal m. vand	V	18-5-2017
010	Oversigt af sagsareal fra forhøjet "kunstig" terrasse	V	18-5-2017
011	Oversigt af sagsareal fra forhøjet "kunstig" terrasse	N	18-5-2017
012	Oversigt over sagsareal	N	18-5-2017
013	Søgegrøft med rester af oprindelig undergrund	NV	18-5-2017
014	Søgegrøft med rester af vådbundslag	NØ	18-5-2017
015	Søgegrøft med afrømmet muldlag og forstyrrelser	NØ	18-5-2017
016	Sagsarealet fra "kunstig" terrasse med søgegrøfterne	V	18-5-2017
017	Sagsarealet fra "kunstig" terrasse med søgegrøfterne	N	18-5-2017
018	Sagsarealet fra "kunstig" terrasse med søgegrøfterne	N	18-5-2017
019	Sonderingshul med opfyld af store mængder byggeaffald	NØ	18-5-2017
020	Sonderingshul med opfyld af store mængder byggeaffald	NØ	18-5-2017
021	Sagsarealet fra "kunstig" terrasse med søgegrøfterne	V	18-5-2017
022	"Kunstig" terrasse med rester af brolægning/opfyld	SV	18-5-2017
023	Sonderingshul med bevaret undergrund under opfyld	NØ	18-5-2017
024	Sagsarealet med søgegrøfter	N	18-5-2017
025	Sagsarealer med søgegrøfter og mindre vandhul	NØ	18-5-2017
026	Søgegrøft med omrodet undergrund og opfyld	NØ	18-5-2017
027	Søgegrøft med omrodet undergrund og opfyld	V	18-5-2017
028	Søgegrøft med omrodet undergrund og opfyld	V	18-5-2017

10 Oversigtsplan

